

RAADSVOORSTEL:

2007-2008

Ons kenmerk: RO 07.1448258

Registratienummer : GR 07.

Ingekomen op :

Onderwerp: Schetsontwerp definitieve beveiliging Martinitoren

Groningen,

Aan de raad,

Inleiding.

Na het aanbrenge van de tijdelijke beveiligingsvoorzieningen op de 1^e trans van de Martinitoren en de heropening van de toren, is de volgende fase ingeluid:

de definitieve voorzieningen.

Wij hebben op 27 mei jl. besloten dat de definitieve voorzieningen in de vorm van een wandconstructie uitgevoerd worden. Op 6 juni jl. is dat besproken met de raadscommissie Beheer en Verkeer. In de raadsvergadering van 20 juni jl. is de inhoud van de collegebrief gesteund.

Deze notitie geeft inzicht in de mogelijkheden, zet voor- en nadelen op een rij en doet een voorstel.

In deze notitie is het voorstel (glasconstructie) dat via de VVD is binnengekomen meegenomen en beoordeeld.

Ervaringen met de tijdelijke voorzieningen.

Op 9 juni is de toren heropend voor bezoekers. Aan Marketing Groningen, de exploitant van de toren, is gevraagd om bezoekers te vragen wat zij van de beveiliging vinden. Uit dat a-selecte onderzoekje kwam naar voren dat sommige buitenlandse bezoekers het idee hebben dat de beveiliging gewoon bij de toren hoort. De beveiliging werd zelden als zeer storend ervaren. De ruimte achter de wijzerplaten werd als een prettige verblijfplaats met een mooi uitzicht beoordeeld. In verband met de beperkte ruimte voor de bezoekers is het maximum aantal bezoekers verlaagd van 100 naar 50. In de praktijk heeft dit echter geen lange wachtrijen bij de ingang van de toren opgeleverd.

Het Dagblad heeft meningen over de kleuren geïnventariseerd. De gele kleur wordt door bijna iedereen als minst passende kleur ervaren. De groen/grijze en de zwarte kleur worden ongeveer gelijk gewaardeerd.

Mogelijke definitieve ontwerpen.

Na bestudering van de opties blijven feitelijk drie hoofdvormen en de glasconstructie over. De spijlenontwerpen zijn ongeveer 2,80 m hoog vanaf vloerniveau. De glasconstructie is 2,50 m hoog.

In de bijbehorende schetsen zijn de alternatieven zo goed mogelijk weergegeven. De spijlen zijn getekend met een hart-op-hart (h.o.h.) afstand van 10 en 20 cm. Vanuit het oogpunt van veiligheid zou een h.o.h.-afstand van ongeveer 10 cm gewenst zijn. Daarentegen is vanuit het oogpunt van visuele aantasting van de monumentale toren een grotere h.o.h.-afstand van ca. 20 cm gewenst. In de DO-fase (definitief ontwerp) zal een nadere bestudering plaatsvinden naar het optimum tussen veiligheid en transparantie en zal een voorstel gedaan worden.

a. Een recht hekwerk.

Dit is de meest simpele vorm die het meest aansluit bij het lijnenspel van de toren. Van buitenaf is de constructie minimaal zichtbaar.

De stabiliteit van de constructie wordt verkregen door op regelmatige afstanden een portaal te vormen. In de doorsnede is dit schematisch geschetst.

De constructie is theoretisch wel overklimbaar, vanwege de horizontale verbindingen en het ontbreken van buiging naar binnen.

In de bijlage is de constructie schematisch weergegeven.

b. Een licht gebogen hekwerk.

Het enige verschil met het rechte hekwerk is dat de bovenkanten meer zichtbaar zijn, met name als je er schuin tegenaan kijkt. De overklimbaarheid is behoorlijk lastiger dan bij een recht hek.

In de bijlage is de constructie schematisch weergegeven.

c. Een uitgebogen hekwerk.

Een licht uitgebogen hekwerk geeft de bezoeker van de toren de mogelijkheid om over de balustrade naar de voet van de toren te kijken. Op deze manier wordt de hoogte van de toren meer beleefd. Van buiten uit is het hek wel zichtbaarder, met name vanuit een standpunt waarbij de spijlen optisch één geheel gaan vormen. De overklimbaarheid is nog moeilijker dan bij een licht gebogen hek. Dit alternatief zou ouders kunnen uitnodigen om hun kinderen op de baluster te zetten. Dit betekent dat de spijlafstand verkleind moet worden, hetgeen nadelig werkt op de onzichtbaarheid van dit alternatief.

In de bijlage is de constructie schematisch weergegeven.

d. Een glasconstructie(VVD-voorstel van ontwerper Menno Drent).

De glasvariant is geen wandconstructie, maar i.v.m. stabiliteit een portaal bestaand uit twee wanden met een dak. De ontwerper heeft nog geen constructieve berekeningen overlegd, zodat niets gezegd kan worden over bijvoorbeeld het gedrag bij windzuiging. Dit is een zorgpunt.

Glas suggereert een doorzichtig en transparant uiterlijk. In de praktijk blijkt echter dat glas sterk spiegelt, zowel van binnen als van buiten. In Groningen staan min of meer vergelijkbare glasconstructies: paviljoen van Tjumi op het Hereplein, de woning van Wouter Hoogland aan het Zuiderdiep zz en de achtergevel van de appartementen langs Griffeweg/Oosterhaven zz (voor foto's zie de bijlagen).

De glasconstructie zal vervuilen. Ondanks dat bio-cleanglas wordt voorgesteld, zullen de ramen regelmatig schoongemaakt moeten worden, hetgeen op een toren een lastig karwei is. Opleeningen tussen de glasstroken zorgen ervoor dat de buitenkant bereikbaar is. De glasconstructie is wel kwetsbaar voor het opplakken van stickers e.d. en het beschrijven met viltstiften. Kortom: schoonmaken en schoonhouden is een nadeel.

In het huidige ontwerp kan men via de nissen op de constructie klimmen. Het ontwerp zal hierop aangepast moeten worden. Door de "portaalconstructie" met een achterwand van glas wordt de beschikbare breedte op de transen ter plaatse van de nissen sterk verminderd van ongeveer 100 naar 60 cm.

Op luwe plaatsen in de zon kan de temperatuur binnen de glasconstructie hoog oplopen.

Afweging

	a. recht hekwerk	b. licht gebogen hekwerk	c. uitgebogen hekwerk	d. glasconstructie
Veiligheid	Eventueel overklimbaar	Moeilijk overklimbaar	Zeer moeilijk overklimbaar	Niet overklimbaar (wel vanuit de nissen; nog aanpassen)
Visueel van buiten	Weinig zichtbaar	Iets meer dan a. zichtbaar (bovenzijde)	Iets meer dan b. zichtbaar	Waarschijnlijk zeer zichtbaar door spiegeling en reflectie
Visueel van binnen	Spijlen in het zicht	Spijlen in het zicht	Spijlen in het zicht, meer ruimte- en hoogtebeleving	Reflectie; vervuiling; erg smal (t.p.v. de nissen)
Constructief	Optie is mogelijk	Optie is mogelijk	Optie is mogelijk	Niet aangetoond dat het stabiel is
Onderhoud (schoonmaken)	Minimaal	Minimaal	Minimaal	Vele malen meer dan a. t/m c. Reparatie van eventuele schade is kostbaar
Kostenvergelijking t.o.v. elkaar	Ca. 100%	Ca. 102%	Ca. 104%	Ca. 150%

Keuze.

De glasconstructie heeft een aantal nadelen ten opzichte van de spijlenontwerpen en valt daarom af:

- storende reflecties van het glas;
- smalle doorgang;
- onderhouds- en investeringskosten;
- stabiliteit is (nog) niet aangetoond door berekeningen.

Variant a. is aantrekkelijk vanwege de transparantie, maar valt af vanwege de mogelijke overklimbaarheid.

Variant b. en c. ontlopen elkaar niet veel. Variant b. valt minder op en variant c. heeft gebruiksvoordelen ten aanzien van ruimte- en hoogbeleving.

Omvang.

Nadat de toren op 9 juni 2007 heropend is, stromen de bezoekers weer toe en de aantallen liggen ongeveer op hetzelfde niveau als vorig jaar. De toren is nu echter beperkt open: één zijde van de eerste trans en de ruimte achter de wijzerplaten, die eerder niet open was. In verband met de veiligheid is het maximaal aantal bezoekers op 50 personen gezet. Dit levert geen wachtrijen op.

Nadenkend over de vraag: "welke transen willen we beveiligen?" kiezen wij voor:

- de gehele eerste trans beveiligen met de uiteindelijk te kiezen constructie;
- de tweede trans dichthouden;
- de ruimte achter de wijzerplaten open laten;
- de derde trans alleen voor groepen onder begeleiding van een gids open stellen en ook de ruimte van de beiaardier hierbij te betrekken.

In de DO-fase zal hiervoor een kostenraming gemaakt worden en zullen voorstellen daarover volgen.

Voorstel.

Op basis van de argumenten bij "keuze" stellen wij uw raad voor te kiezen voor alternatief b. (licht gebogen hekwerk) of c. (uitgebogen hekwerk).

Om deze beide opties goed te kunnen beoordelen willen wij van beide oplossingen een proefstuk laten maken en die op de westkant van de eerste trans zetten, aansluitend op de bestaande kooiconstructies. In aanvraag voor de bouwvergunning voor de tijdelijke kooiconstructies is de mogelijkheid voor het aanvullend plaatsen van proefopstellingen meegenomen.

Daarmee kan in werkelijkheid beoordeeld worden hoe deze opties er uitzien. Ook kan getest worden wat het gedrag van de bezoekers op de toren zal zijn. Met die informatie wordt in de DO-fase een afgewogen voorstel gedaan.

De kosten voor het maken en aanbrengen van de proefstukken is ca. € 43.000,-- (inclusief BTW).

Vooroverleg met RACM

Op 12 oktober 2007 zijn de ontwerpen ambtelijk besproken met de RACM (Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten). De RACM gaf aan:

- waardering te hebben voor het betrokken worden in het ontwerptraject;
- waardering te hebben voor de zorgvuldige wijze waarop de gemeente Groningen omgaat met het dilemma van het behoud van het monumentale karakter van de toren en de noodzakelijke beveiliging;
- de beveiligingsmaatregelen te ervaren als een noodzakelijk kwaad;
- het opnemen van de randvoorwaarde "niet-boren-in-de-toren" volledig te onderschrijven;
- voorkeur te hebben voor het rechte spijlenhek, want beter passend bij het lijnenspel van de toren, maar begrip voor het feit dat dit alternatief afvalt vanwege de onvoldoende veiligheid;
- negatief te adviseren voor de glasconstructie. Glas is niet onzichtbaar en past niet bij het monumentale karakter van de toren. Bovendien geeft het in de praktijk problemen (scheuren/knappen);
- positief te reageren op de voorgestelde proefopstelling van de twee alternatieven (licht gebogen en uitgebogen). De proefopstelling wordt als noodzakelijk ervaren om in de praktijk te testen hoe het eruit ziet en om optimalisatie van het ontwerp mogelijk te maken. Bovendien past het bij de zorgvuldige manier waarmee tot dusver met dit onderwerp is omgegaan;
- positief te reageren op het beperken van de beveiliging tot de eerste trans;
- graag samen met de gemeente nader te willen kijken naar het geschikt maken van de ruimte achter de wijzerplaten voor bezoekers.

De RACM wil graag in de fase van de beoordeling van de proefopstellingen haar deskundigheid op gebied van specifieke terreinen als: *metaal*, *natuursteen* en *kleurstelling* inbrengen om tot optimalisatie van het ontwerp te komen. Ze zijn bereid om dan een pré-advies te geven die het vergunningtraject bespoedigt en vereenvoudigt.

Financiële dekking.

Dekking van dit bedrag vindt plaats uit incidenteel aanvullend nieuw beleid begroting 2008, onderdeel beveiliging van de Martinitoren. Op 14 november 2007 zal uw raad hierover een besluit nemen.

Dit bedrag is nodig om zowel de reeds gemaakte kosten voor de tijdelijke voorzieningen als de kosten voor de definitieve voorzieningen uit te dekken. Dit hebben wij in onze brief van 24-05-2007 aan uw raad gemeld.

Begrotingswijziging 2008						
Betrokken dienst(en)	RO/EZ & Bestuursdienst					
Raadsvoorstel	Schetsontwerp definitieve beveiliging Martinitoren					
Incidenteel / Structureel	Incidenteel					
Soort wijziging	Exploitatie					
Financiële begrotingswijziging	Lasten	Baten	Saldo	Dotatie - Reserve	Onttrekking + Reserve	Saldo
9.03 BSD / Concernstelposten (aanv. nieuw beleid 2008)	450.000-	-	450.000			450.000
7.15 RO/EZ / Kunstwerken (Martinitoren)	450.000	-	450.000-			450.000
Totalen begrotingswijziging	-	-	-	-	-	-

Wij stellen u voor te besluiten:

- I. kennis te nemen van de inhoud van de notitie;
- II. akkoord te gaan met de keuze om twee proefstukken met verschillende spijlfstanden, te weten alternatief b. (licht gebogen hekwerk) en alternatief c. (uitgebogen hekwerk) op de eerste trans te plaatsen;
- III. de kosten te dekken uit het incidenteel aanvullend nieuw beleid begroting 2008, onderdeel beveiliging Martinitoren;
- IV. de gemeentebegroting 2008 dienovereenkomstig te wijzigen.

Burgemeester en wethouders
van Groningen,

De burgemeester,

De secretaris,

Jacq. Wallage.

H.P. Bakker.